

Brusel 7. července 2026
(OR. en)

11410/26

AGRI 566
AGRIORG 91

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Martine DEPREZOVÁ, ředitelka, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	7. července 2026
Příjemce:	Thérèse BLANCHETOVÁ, generální tajemnice Rady Evropské unie
Č. dok. Komise:	COM(2026) 355 final
Předmět:	Akční plán pro odolnost, strategickou autonomii a udržitelnost systému EU v oblasti bílkovin

Delegace naleznou v příloze dokument COM(2026) 355 final.

Příloha: COM(2026) 355 final

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 7.7.2026
COM(2026) 355 final

Akční plán

pro odolnost, strategickou autonomii a udržitelnost systému EU v oblasti bílkovin

Evropa se nachází na křižovatce. V rychle se měnícím světě, který se vyznačuje rostoucí nejistotou, jsou zapotřebí odvážné kroky k posílení naší hospodářské konkurenceschopnosti a zároveň k upevnění naší strategické autonomie. Vzhledem k tomu, že bezpečnost a odolnost jsou ústředními body politického programu a tlak na evropský model růstu se zvyšuje, stává se klíčová hospodářská závislost geopolitickým slabým místem.

V této souvislosti představuje stávající závislost na dovážených vstupech, jako jsou hnojiva, krmiva a energie, **nejen hrozbu pro naše potravinové zabezpečení, ale také zásadní slabé místo, které má dopad na naši odolnost.** Snížení této strategické závislosti má proto zásadní význam pro program EU v oblasti připravenosti a bezpečnosti. Aby EU mohla posílit svou vnitřní i vnější bezpečnost, je zapotřebí společný postup všech zúčastněných stran ⁽¹⁾.

Značná závislost EU na dodávkách bílkovin pro krmiva z omezeného počtu zdrojů nejenže činí náš zemědělsko-potravinářský systém zranitelným vůči výkyvům na světovém trhu, ale také omezuje schopnost snižovat rizika v dodavatelských řetězcích a brzdí pokrok v udržitelné transformaci.

Jak bylo oznámeno ve sdělení „Vize pro zemědělství a potraviny“ ⁽²⁾, Komise v zájmu řešení těchto problémů **vypracovala tento komplexní plán.** Propojuje politiku, výzkum a praktická opatření s cílem vytvořit autonomnější a udržitelnější systém EU v oblasti bílkovin a zároveň diverzifikovat zdroje dovozu. Diverzifikace zdrojů bílkovin je reakcí na politickou výzvu vedoucích představitelů EU zakotvenou ve **Versailleském prohlášení**⁽³⁾ z roku 2022, jehož cílem je zvýšit produkci rostlinných bílkovin v EU, a na výzvu Evropského parlamentu obsaženou v jeho usnesení z roku 2023 o Evropské strategii v oblasti bílkovin⁽⁴⁾.

Rozšíření udržitelné produkce rostlinných bílkovin v EU vyžaduje nalezení vhodných pobídek k rozvoji jak nabídky, tak poptávky, což je klíčovým krokem k tomu, aby EU dosáhla **transformativní odolnosti**, kterou kontinent potřebuje. Odolný a udržitelný systém produkce bílkovin nepřispěje pouze k dosažení cílů EU v oblasti potravinového zabezpečení a energetiky, ale také vytvoří nové příležitosti ve venkovských oblastech, přispěje k dosažení cíle klimatické neutrality do roku 2050 a urychlí plnění cílů stanovených v nedávné strategii bioekonomiky EU ⁽⁵⁾ a akčním plánu pro hnojiva ⁽⁶⁾.

Přechod k **odolnému a udržitelnému systému v oblasti bílkovin** vyžaduje **lepší koordinaci politik** se zaměřením na:

- posílení otevřené **strategické autonomie** prostřednictvím rozšíření **udržitelných dodávek bílkovin v EU**, a to pomocí pobídek pro **zemědělce** k zavádění diverzifikovaných systémů produkce s nižšími nároky na hnojiva, což zemědělcům umožní pěstovat zdravé a odolné bílkovinné plodiny,
- zvýšení **odolnosti, konkurenceschopnosti a připravenosti** širšího systému EU v oblasti bílkovin, včetně odvětví krmiv, prostřednictvím podpory **výzkumu a inovací a navýšení investic**,

⁽¹⁾ Evropská komise, *Zpráva o strategickém výhledu – Odolnost 2.0: Umožnit EU prosperovat v době turbulencí a nejistoty* (COM(2025) 484 final).

⁽²⁾ Evropská komise, *Vize pro zemědělství a potraviny – Společné utváření atraktivního zemědělského a potravinářského odvětví EU pro budoucí generace* (COM(2025) 75 final).

⁽³⁾ Rada Evropské unie, *Rada pro zemědělství a rybolov: Dodávky, produkce a udržitelnost bílkovin*, 14. července 2025; Evropská rada, *Versailleské prohlášení*, 10. a 11. března 2022.

⁽⁴⁾ Evropský parlament, *Usnesení ze dne 19. října 2023 Evropská strategie v oblasti bílkovin (2023/2015(INI))*.

⁽⁵⁾ Evropská komise, *Strategický rámec pro konkurenceschopnou a udržitelnou bioekonomiku EU* (COM(2025) 960 final).

⁽⁶⁾ Evropská komise, *Akční plán pro hnojiva: Partnerství pro zajištění dostupnosti, cenové dostupnosti a strategické autonomie hnojiv z domácích zdrojů v EU* (COM(2026) 310 final).

— posílení hodnotových řetězců bílkovin v EU prostřednictvím **zvýšení atraktivity trhu, stimulace poptávky** a podpory místních řešení a krátkých dodavatelských řetězců.

Tato koordinace politik přispěje k dosažení **cílů EU v oblasti oběhivosti, klimatu a energetiky**, což zemědělcům poskytne další podněty a ekonomické důvody k tomu, aby se zapojili do diverzifikace zdrojů bílkovin.

Tento plán uvádí klíčové skutečnosti, identifikuje klíčové body a navrhuje opatření v rámci celého dodavatelského řetězce, která mají k dosažení tohoto cíle přispět. Doplnuje **strategii pro chov hospodářských zvířat** přijatou dne 7. července 2026. Nevztahuje se na odvětví rybolovu a akvakultury, ačkoli jsou v rámci systému potravin a krmiv EU významným zdrojem i spotřebitelem bílkovin.

1. Dodávky rostlinných bílkovin v EU

EU se pyšní jedním z nejkonkurenceschopnějších a nejudržitelnějších systémů zemědělské produkce na světě. Tato přednost je však omezena závislostí na dovozu krmiv s vysokým obsahem bílkovin. Podpora v rámci společné zemědělské politiky (dále jen „SZP“) vedla k nárůstu domácích dodávek rostlinných bílkovin, a to jak pro krmné, tak pro potravinářské účely, avšak existuje zde potenciál k dalšímu nárůstu, i když s určitými přírodními a strukturálními omezeními.

Produkce v EU se z velké části opírá o objemné krmivo a obiloviny a má omezený podíl bílkovinných plodin

EU produkuje značné množství rostlinných bílkovin, avšak převážně ve formě objemného krmiva a obilovin, tj. ve formě **produktů s nízkým až středním obsahem bílkovin**. V hospodářském roce 2025–2026 vyprodukovala EU přibližně **67 milionů tun rostlinných bílkovin**⁽⁷⁾, z toho asi 31 milionů tun bílkovin z **objemného krmiva** a přibližně 29 milionů tun ⁽⁸⁾) **obilovin** (obrázek 1) ⁽⁹⁾). Více než polovinou se na objemném krmivu podílejí travní porosty. Produkce **rostlin bohatých na bílkoviny**⁽¹⁰⁾) v EU dosáhla v letech 2025–2026 7,2 milionu tun bílkovin, přičemž v předchozích dvou desetiletích výrazně vzrostla. Produkce bílkovin ze **sušených luštěnin** dosáhla v letech 2025–2026 1,3 milionu tun ⁽¹¹⁾). Ačkoli se jedná o malý podíl na celkovém objemu, jejich produkce v období 2021–2026 vzrostla o 53 % ve srovnání s obdobím 2011–2016.

(7) Odhady Komise vycházejí z bilance obilovin a olejnin v EU a z bilance krmiv v EU.

(8) Objemné krmivo zahrnuje travu, kukuřičnou siláž, krmné luskoviny a sušená krmiva.

(9) Statistické údaje uvedené v tomto dokumentu jsou podrobněji rozvedeny v informativních přehledech, které jsou k dispozici zde: [Snižování nedostatku rostlinných bílkovin v EU – Zemědělství a rozvoj venkova](#).

(10) Rostliny bohaté na bílkoviny se definují jako plodiny na orné půdě s obsahem bílkovin vyšším než 15 %, tj. olejnin a bílkovinné plodiny.

(11) Mezi sušené luštěniny patří hrách polní, bob obecný, lupina a další bílkovinné plodiny.

		Rostlinné bílkoviny (v milionech tun)		Podíl	
Objemné krmivo		30,6		45,5 %	
Obiloviny		29,4		43,7 %	
Olejniný (kromě sójových bobů)		5,0		7,5 %	
Bílkovinné plodiny	Sušené luštěniny	2,2	1,3	3,3 %	1,9 %
	Sójové boby		0,9		1,4 %
Celkem		67,2		100 %	

Obrázek 1: Produkce rostlinných bílkovin v EU v hospodářském roce 2025–2026

Zdroj: GR AGRI – Balance

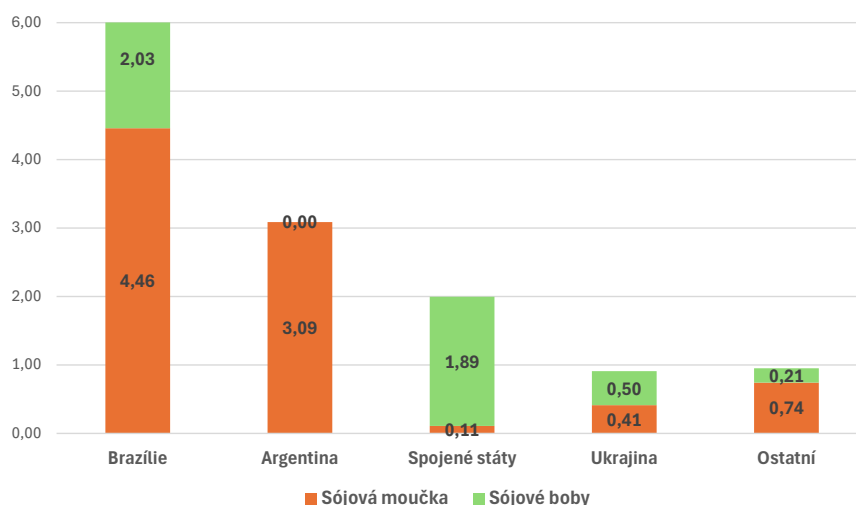
Je třeba poznamenat, že přechod k pěstování plodin s vyšším obsahem bílkovin, než mají jiné plodiny na orné půdě by měl vzhledem k jejich relativně nižším výnosům pouze omezený dopad na celkovou bilanci surových rostlinných bílkovin. Zvýšení podílu bílkovinných plodin v osevním postupu by však mohlo snížit emise skleníkových plynů, a to díky menšímu odběru hnojiv, jejichž výroba a používání vedou k emisím skleníkových plynů.

Nárůst produkce rostlin bohatých na bílkoviny v EU se připisuje především podpoře poskytované v rámci SZP a programů EU v oblasti zemědělského **výzkumu a inovací**, jak vyplývá ze zprávy Komise z roku 2018 ⁽¹²⁾. Jak je zdůrazněno v Akčním plánu pro hnojiva, **schopnost** bílkovinných plodin **vázat dusík** ⁽¹³⁾ přispívá ke snížení potřeby hnojiv, což je klíčový faktor podporující zvýšení produkce, zejména v kontextu rostoucích nákladů a napětí v dodavatelských řetězcích hnojiv.

⁽¹²⁾ Evropská komise, [Zpráva o rozvoji rostlinných bílkovin v Evropské unii \(COM\(2018\) 757 final\)](#).

⁽¹³⁾ V této zprávě se pojmem „bílkovinné plodiny“ rozumí luštěniny (včetně sóji). Upozorňujeme, že sója je někdy považována za olejinu, v této zprávě tomu však tak není.

Dovoz do EU je tažen sójou z amerického kontinentu, přičemž se rýsuje potenciál pro sóju z Ukrajiny

Obrázek 2: Původ dovážených sójových bílkovin pro hospodářský rok 2024–2025 (v milionech tun surových bílkovin)

Zdroj: GR AGRI – 2024/25

EU dováží rostliny bohaté na bílkoviny především ve formě sójových bobů a sójové moučky. V letech 2024–2025 představovaly přibližně 13,4 milionu tun z celkového objemu dovozu bílkovin, vyprodukovaných na přibližné ploše 13 milionů hektarů v zemích mimo EU, především v USA a Brazílii, a v případě sójové moučky také v Argentině.

Sousední země EU nabízejí reálné příležitosti k diverzifikaci tradiční závislosti EU na hlavních vývozcích sójových bobů. Ukrajina vyprodukuje 13,5 milionu tun rostlinných bílkovin, z nichž 60 % se vyváží. To znamená, že Ukrajina by mohla při dovozu rostlinných bílkovin do EU hrát významnější roli. V případě budoucího přistoupení by to mohlo snížit obchodní deficit EU z 13,9 milionu tun na 4,7 milionu tun a zvýšit soběstačnost EU v oblasti rostlinných bílkovin ze 76 % na 86 %. Ukrajina navíc posílila svou roli strategického partnera EU tím, že v letech 2024–2025 zdvojnásobila svou produkční kapacitu sójových bobů ve srovnání s lety 2021–2022, a to navzdory narušením způsobeným ruskou útočnou válkou. Potenciál dovozu ze západního Balkánu je menší, jelikož někteří tradiční producenti v těchto zemích se v důsledku rostoucí domácí spotřeby a nižších výnosů změnil z vývozců sójových bobů na subjekty závislé na dovozu.

2. Poptávka po bílkovinách v EU

Poptávka po bílkovinách v Evropě je poháněna potřebami odvětví chovu hospodářských zvířat v oblasti krmiv, preferencemi spotřebitelů ohledně potravin a způsoby využití souvisejícími s nově vznikajícími potřebami v oblasti oběhového hospodářství a bioenergie.

Krmivo pro zvířata

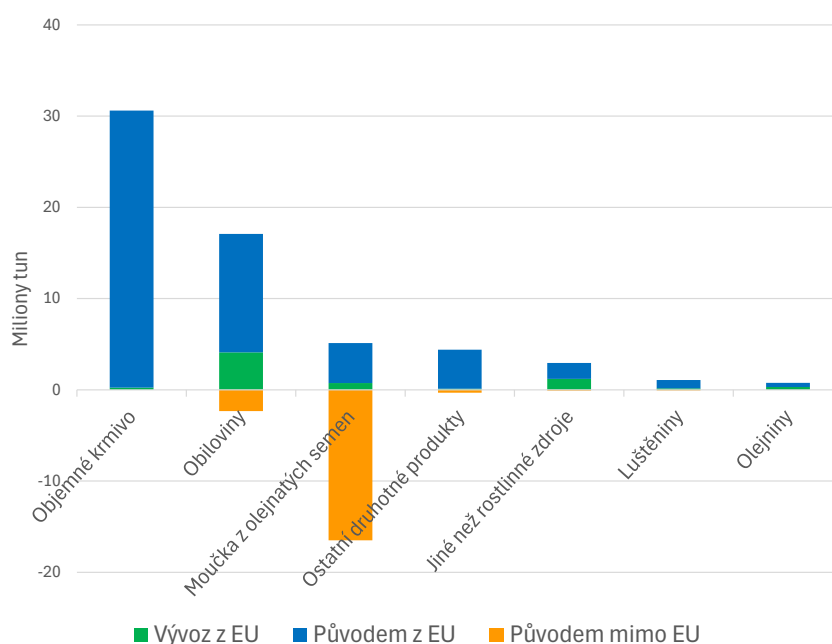
Chov hospodářských zvířat představuje spolu s plodinami na orné půdě pěstovanými na krmivo více než polovinu celkové zemědělské produkce (59 % v roce 2024 ⁽¹⁴⁾). V roce 2025 dosáhla hodnota

⁽¹⁴⁾ To odpovídá primárnímu příjmu pocházejícímu jednak z živočišné produkce (45 %), jednak z produkce plodin na orné půdě používaných jako krmivo (14 %).

vývozu 55 miliard EUR, čímž vznikl přebytek obchodu ve výši 39 miliard EUR. Odvětví chovu hospodářských zvířat je rovněž **největším spotřebitelem rostlinných bílkovin v EU**.

Odvětví chovu hospodářských zvířat v EU spotřebuje ročně **74 milionů tun** bílkovin jako krmivo ⁽¹⁵⁾. Přibližně 26 % se dováží, avšak vzhledem k tomu, že EU zároveň vyváží množství odpovídající 9 % bílkovin obsažených v produktech z plodin na orné půdě nebo v jejich druhotných produktech, činí **čistá závislost na dovozu bílkovin 15 %** její celkové spotřeby krmiv (neboli přibližně 13 milionů tun bílkovin).

Tento souhrnný údaj zakrývá rozdíly podle druhu krmiva (Obrázek 33). EU je sice v oblasti krmiv s nízkým obsahem bílkovin do značné míry soběstačná, avšak u **krmiv s vysokým obsahem bílkovin (olejnin a bílkovinné plodiny)** je z velké části závislá na dovozu: **74 %** z těch, které se v EU používají, pochází z dovozu. Hlavním faktorem je zde sójová bílkovina, která se z 94 % dováží.

Obrázek 3: Původ bílkovin používaných ke krmení hospodářských zvířat v EU a vývoz těchto produktů (v milionech tun surových bílkovin)

Zdroj: GR AGRI – Balance krmných bílkovin v EU – 2024/25

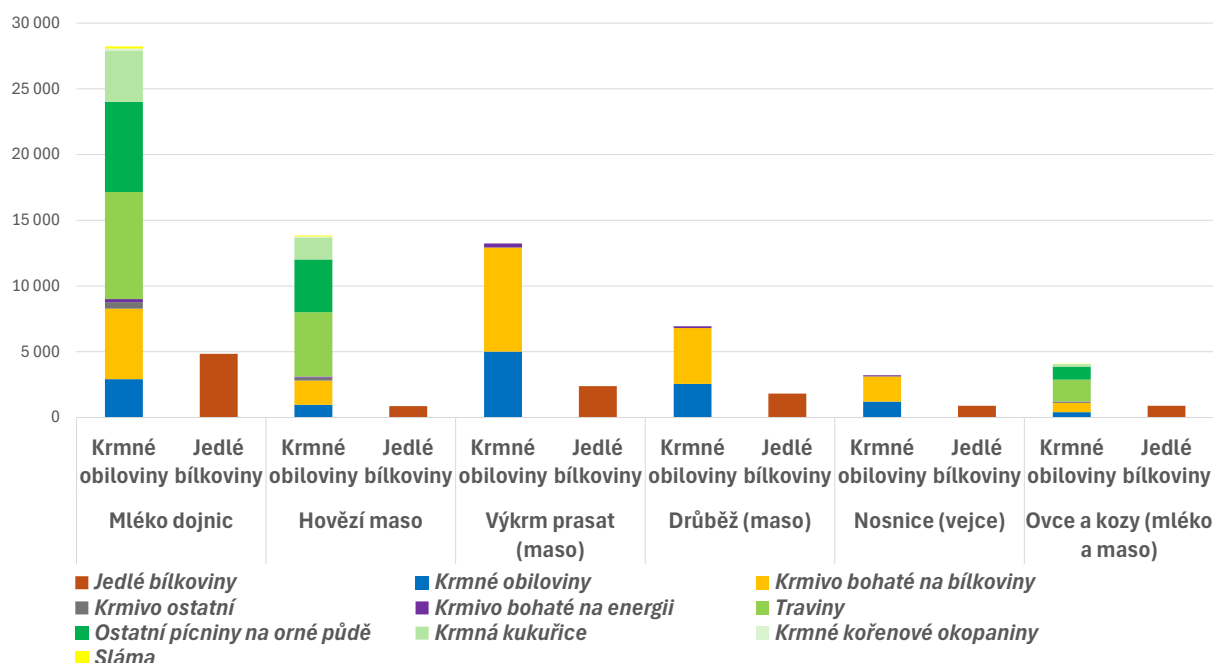
Rostlinná krmiva s vysokým obsahem bílkovin⁽¹⁶⁾) představují významný podíl na celkové spotřebě krmiv, přičemž tvoří 31 % celkové spotřeby bílkovin v krmivech v EU (neboli 23,0 milionu tun bílkovin) ⁽¹⁷⁾. Hrají klíčovou roli v několika systémech chovu hospodářských zvířat, kde přispívají k optimalizaci produktivity chovu. Nahradit je alternativami s nižším obsahem bílkovin, které jsou v EU snáze dostupné, by bylo velmi náročné, zejména z hlediska plochy potřebné pro pěstování v EU. Kromě toho by to vyžadovalo pečlivé posouzení možnosti nahradit krmné suroviny tak, aby byly splněny nutriční potřeby zvířat, a záviselo by to na druhu hospodářských zvířat (Obrázek 4). Odvětví chovu **prasat a drůbeže** jsou hlavními odběrateli mouček s vysokým obsahem bílkovin (na ně připadá 66 %

⁽¹⁵⁾ Hlavními zdroji krmných bílkovin jsou objemné krmivo (41 %), obiloviny (21 %), sójová moučka (19 %) a moučky z jiných olejnatých semen (9 %), zbývajících 10 % tvoří různé další zdroje.

⁽¹⁶⁾ Krmivo s vysokým obsahem bílkovin má obsah bílkovin vyšší než 30 %, jako je tomu u většiny druhů mouček z olejnatých semen.

⁽¹⁷⁾ Naproti tomu 94 % krmiv s nízkým a středním obsahem bílkovin používaných v EU pochází z EU a EU je jednoznačným čistým vývozcem tohoto druhu produktů.

spotřeby krmných směsí ⁽¹⁸⁾ v EU), zatímco odvětví chovu **na mléko a masného skotu** mají nižší podíl (28 %).

Obrázek 4: Spotřeba krmných bílkovin podle druhu hospodářských zvířat v EU a z toho vyplývající produkce jedlých bílkovin podle druhu hospodářských zvířat v EU v roce 2022 (v tisících tun surových bílkovin)

Zdroj: Databáze modelů CAPRI

Míra závislosti na dovozu bílkovinných krmiv do značné míry závisí na **druhu hospodářských zvířat a systému produkce**. Intenzivnější systémy chovu pokrývají velkou část své spotřeby bílkovin pomocí krmných směsí, což představuje 25,8 milionu tun krmných bílkovin ročně. Krmné směsi představují 35 % celkové spotřeby bílkovin u hospodářských zvířat v EU. Extenzivnější systémy chovu přežvýkavců, které se opírají o travní porosty a místně vyprodukované krmivo a píce/nay, jsou méně závislé na dovozu než intenzivní chovy. Některé systémy produkce, jako jsou agroekologické, ekologické, chov založený na pastvě, smíšené systémy rostlinné a živočišné výroby, stejně jako systémy se zeměpisnými označeními nebo systémy podléhající soukromým normám, aktivně podporují využívání místních krmiv, snižují závislost na dovážených krmivech a upevňují produkci na daném území.

Na úrovni EU je podíl **krmiv vyprodukovaných v zemědělských podnicích** v průměru nízký: přibližně 21 % celkového objemu krmiva v roce 2023. Nejvyšší podíl je zaznamenán v chovech přežvýkavců, kde se zároveň pěstují plodiny (42 % v roce 2023), a nejnižší ve specializovaných chovech drůbeže a prasat (7 %).

Různé systémy krmení s různou mírou závislosti

Odvětví chovu hospodářských zvířat v EU se vyznačuje **různými strategiemi krmení**. Intenzivní chov hospodářských zvířat umožňuje optimalizovat krmení pomocí precizního krmení, přidávání syntetických aminokyselin k doplnění krmiv s nízkým obsahem bílkovin, enzymů nebo doplňkových

⁽¹⁸⁾ Krmné směsi jsou krmivo pro zvířata vyrobené smícháním nejméně dvou krmných surovin, s přísadami nebo bez nich.

látek, které snižují emise metanu. EU však ve velkém dováží doplňkové látky (jako jsou vitamíny a aminokyseliny), zejména z Číny, která na světovém trhu s těmito látkami zaujímá naprosto dominantní postavení a u některých z nich má dokonce kvazi monopolní postavení. Odvětví krmiv, chovu hospodářských zvířat a akvakultury v EU mají proto velmi omezené možnosti diverzifikace svých zdrojů, jak se v tomto dokumentu podrobněji rozebírá dále. Na druhou stranu se extenzivní systémy chovu hospodářských zvířat, zejména chov přežvýkavců krmných pastvou a ekologická produkce, spoléhají na dovážené krmivo v podstatně menší míře a zároveň mají přínosy pro životní prostředí

V neposlední řadě je třeba zdůraznit, že EU patří **z hlediska emisí skleníkových plynů** na jednotku produkce k **nejúčinnějším světovým producentům živočišných bílkovin** ⁽¹⁹⁾. Samotné omezení živočišné výroby v EU by vedlo k tomu, že by se spotřeba živočišných produktů v EU z velké části nahradila uhlíkově náročnějším dovozem, což by zvýšilo uhlíkovou stopu spotřeby živočišných produktů v EU a způsobilo by to nepřiměřené narušení hodnotového řetězce živočišných produktů v EU.

Oběhovost jako základní princip

Rostlinné bílkoviny z nejrůznějších jedlých i nejedlých zdrojů hrají obecně významnou roli v oběhové bioekonomice, a to i v případě, že jsou prostřednictvím hospodářských zvířat přeměněny na potraviny a statková hnojiva. Ačkoli se některé plodiny určené ke krmení zpracovávají také pro jiné než krmné účely v průmyslu, pro výrobu energie nebo jako potraviny, lze z nich přesto získat vedlejší produkty s vysokým obsahem bílkovin, které lze využít jako krmivo nebo potraviny. Například olej z olejnin nebo škrob z obilovin lze oddělit pro lidskou spotřebu, průmyslové účely či energetické využití, zatímco zbývající druhotné produkty s vysokým obsahem bílkovin lze použít jako krmivo pro zvířata nebo jako potraviny. **Tyto druhotné produkty ze zpracovaných plodin představují významný zdroj bílkovin pro hospodářská zvířata v EU.** Tvoří přibližně 34 % celkového příjmu bílkovin v chovu hospodářských zvířat, což poukazuje na silnou provázanost mezi hodnotovými řetězci v oblasti potravin, krmiv, energie a průmyslu.

Politiky v oblasti bioenergie mají přímý vliv na dostupnost bílkovin pro krmné účely jako druhotných produktů a na ziskovost plodin bohatých na bílkoviny v EU. Druhotné produkty z výroby energie v EU ⁽²⁰⁾ tvoří 47,2 % všech mouček z olejnatých semen a představují 6,3 % celkového objemu krmiv spotřebovaných v EU. Druhotné produkty z potravinářského a nápojového průmyslu tvoří 6 % příjmu bílkovin u hospodářských zvířat v EU, zatímco zmetkové potraviny představují pouze 0,7 %, a to kvůli technickým a regulačním omezením souvisejícím s bezpečností krmiv. Bezpečné využívání druhotných produktů s obsahem bílkovin ze zpracování potravin jako krmiva by se mohlo rozšířit, protože to přispívá k omezení plýtvání potravinami.

Rozdílná účinnost bílkovin podle druhu hospodářských zvířat

Účinnost bílkovin v chovu hospodářských zvířat lze posoudit na základě míry přeměny krmných bílkovin na živočišné bílkoviny. Odvětví drůbežích vajec vykazuje nejvyšší účinnost přeměny bílkovin, kdy na výrobu 1 kg živočišných bílkovin je zapotřebí 3,6 kg krmných bílkovin; následuje odvětví chovu prasat, kde na 1 kg živočišných bílkovin připadá 5,5 kg krmných bílkovin, a odvětví chovu dojníc na mléko, kde na 1 kg živočišných bílkovin připadá 5,8 kg krmných bílkovin. V odvětví chovu masného skotu se na výrobu 1 kg živočišných bílkovin spotřebuje 15,9 kg krmných bílkovin. Rostoucí relativní spotřeba drůbežského masa v kontextu poklesu spotřeby ostatních druhů masa by mohla do jisté míry

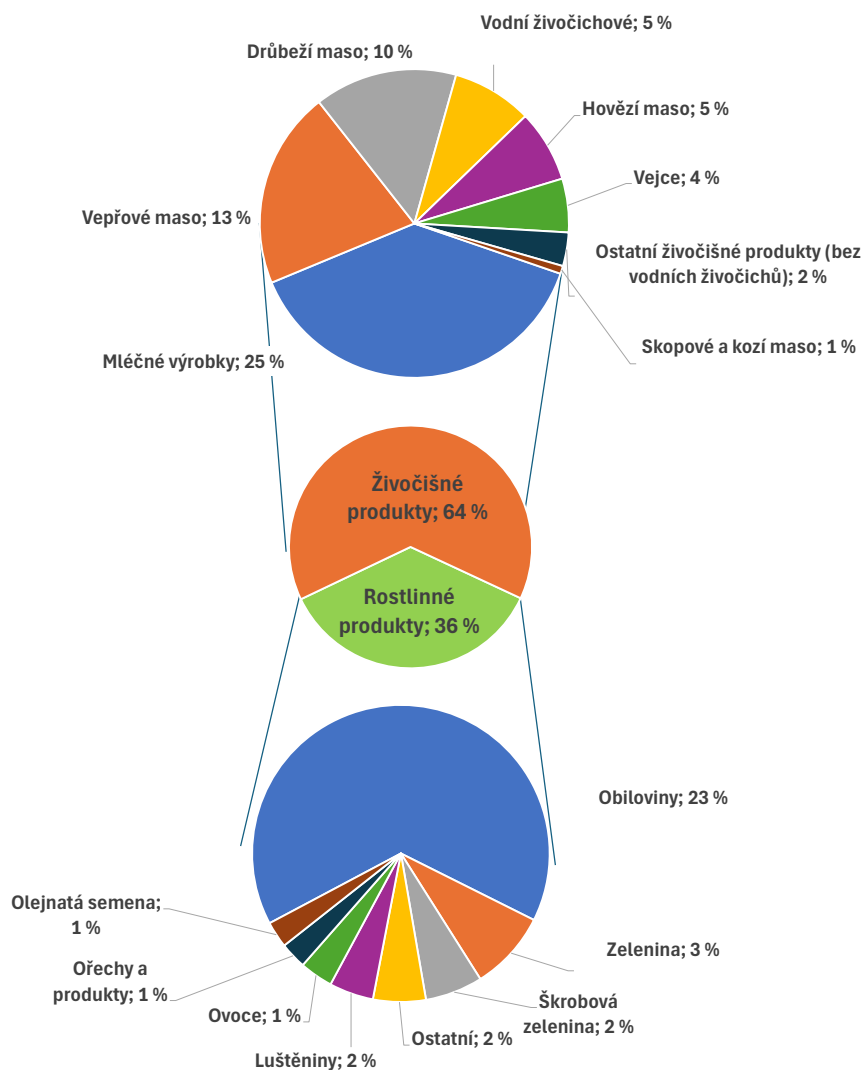
⁽¹⁹⁾ FAO, Global Livestock Environmental Assessment Model (Globální model pro posuzování vlivů chovu hospodářských zvířat na životní prostředí) (GLEAM) foodandagricultureorganization.shinyapps.io/GLEAMV3_Public/.

⁽²⁰⁾ Tj. moučka z olejnatých semen získaná ze sójových bobů, řepky a slunečnicových semen, která byla v EU rozdrobena za účelem výroby olejů používaných k energetickým účelům.

přispět ke snížení závislosti EU na dovážených krmivech tím, že by se zlepšila celková účinnost využití krmných bílkovin.

Potraviny

V EU tvoří 64 % bílkovin konzumovaných lidmi živočišné bílkoviny (obrázek 4). V USA je tento podíl vyšší, činí 67 %, zatímco v Číně tvoří 59 % lidské spotřeby bílkovin rostlinné bílkoviny. Trendy ve spotřebě za poslední desetiletí naznačují nárůst podílu živočišných bílkovin ve stravě Evropanů na úkor rostlinných bílkovin ⁽²¹⁾.

Obrázek 5 – Podíl bílkovin na jednotlivých produktech ve stravě v EU

Zdroj: FAO – Balance potravin – 2023

Mezi faktory ovlivňující současné vzorce spotřeby patří: i) kulturní tradice a zvyky; ii) příjmy; iii) pohodlí, reklama a marketing; iv) rostoucí zájem o potraviny obohacené bílkovinami; v) organizace dodavatelských řetězců a vi) poměr cen rostlinných a živočišných produktů. Bílkoviny z mléčných výrobků pravděpodobně zaznamenají největší relativní nárůst ve stravě Evropanů, zatímco spotřeba

⁽²¹⁾ V období od roku 2010 do roku 2023 vzrostla průměrná spotřeba živočišných bílkovin na osobu v EU o 6 %, zatímco průměrná spotřeba rostlinných bílkovin poklesla o 4 % (FAO – balance potravin).

masa (s výjimkou drůbeže) bude klesat. Hlavními zdroji rostlinných bílkovin jsou obiloviny (23 % příjmu bílkovin u lidí) a ovoce a zelenina (4 %). Ačkoli luštěniny a sušené luštěniny tvoří pouze 2 % příjmu bílkovin, jsou považovány za důležitou součást pestré a udržitelné stravy a několik členských států doporučuje zvýšit jejich spotřebu ⁽²²⁾).

Stejně jako mnoho potravin i rozmanitá strava významně přispívá ke zdravému stravování. Pestrá strava, která zahrnuje maso z hospodářských zvířat chovaných na krmných zdrojích přizpůsobených místním podmínkám, spolu s konzumací rostlinných bílkovin z ovoce, zeleniny a sušených luštěnin, by mohla hrát důležitou roli při přechodu k odolnějšímu a udržitelnějšímu potravinovému systému a zároveň podporovat životaschopné hodnotové řetězce v EU. Kromě toho, že strava s vysokým podílem rostlinných potravin zajišťuje adekvátní výživu a přispívá k dosažení pozitivních výsledků v oblasti zdraví, přispívá i k dosažení cílů v oblasti životního prostředí a klimatu.

3. Rostlinné a alternativní zdroje bílkovin

V oblasti bílkovin se inovace rozvíjejí rychlým tempem. EU má zájem na tom, aby se stala globálním lídrem a podporovala inovace, které přispívají ke konkurenceschopným, udržitelným a odolným potravinovým systémům. Zároveň musí být produkce bílkovin v souladu s předpisy EU na ochranu zdraví, klimatu a životního prostředí. Inovace musí být odpovědné a vyžadují řádné posouzení z hlediska jejich udržitelnosti, jakož i z hlediska sociálních, výživových a společenských aspektů. Strategie Evropské komise pro vědy o živé přírodě uznává, že evropské zemědělské a potravinářské odvětví jsou centrem inovací s novými produkty a hodnotovými řetězci, které kombinující bezpečnost, udržitelnost a sociální odpovědnost ⁽²³⁾.

V současné době je **na trhu** k dispozici široká škála **rostlinných a alternativních zdrojů bílkovin a inovací** určených pro **potravinářské i krmivářské využití**. Některé z těchto výrobků jsou v Evropě již dobře dostupné a přijímané, například potraviny a nápoje s rostlinnými bílkoviny nebo výrobky s bílkoviny získanými fermentací či z řas. Řasy se také používají jako krmivo a mají slibný tržní potenciál. Některé alternativní zdroje bílkovin, jako například hmyz, se v současné době využívají především jako krmivo, ačkoli jsou dostupné i na trhu s potravinami.

Na jiné alternativy krmiv, jako jsou například výrobky založené na **přesné fermentaci a fermentaci biomasy nebo bílkoviny extrahované z plodin**, se mohou vztahovat zvláštní pravidla pro uvádění na trh. Některé z těchto alternativ mají potenciál vytvořit nové oběhové obchodní modely pro zemědělce a krmivářský průmysl. Technologie založené na fermentaci představují doplňkovou oblast v rámci širšího kontextu výroby bílkovin a mohou mít dopad na celé zemědělské hodnotové řetězce. Mohou tak otevřít nové možnosti pro některé suroviny, vedlejší výstupy zemědělství a vstupy související s krmivy a zároveň přispět k diverzifikaci zdrojů bílkovin. Očekává se, že jejich dopad na konvenční zemědělskou výrobu zůstane ve střednědobém horizontu omezený, i když se v průběhu času mohou projevit výraznější účinky. Míra přínosu pro zemědělce a venkovské oblasti bude záviset na tom, jak budou organizovány hodnotové řetězce, neboť se předpokládá, že technologie založené na fermentaci budou koexistovat se stávajícími zemědělskými systémy a postupy. Komise právě dokončuje studii, která se zabývá řadou těchto otázek ⁽²⁴⁾. Nové zdroje bílkovin pro krmiva uvedené výše představují oblast pro inovace a přispívají k rozvoji tohoto globálního trhu.

⁽²²⁾ Evropská komise, *Legumes and Pulses - Knowledge for policy* (Luštěniny – poznatky pro tvorbu politiky), 18. prosince 2025; Evropská komise, *Food-Based Dietary Guidelines recommendations for legumes - Knowledge for policy* (Doporučení v rámci výživových pokynů založených na potravinách týkající se luštěnin – poznatky pro tvorbu politiky), 7. listopadu 2025.

⁽²³⁾ Evropská komise, *Zvolte si Evropu pro vědy o živé přírodě – Strategie, která má do roku 2030 učinit EU nejatraktivnějším místem na světě pro vědy o živé přírodě* (COM(2025) 525 final).

⁽²⁴⁾ Evropská komise, *Study on biomass and precision fermentation* (Studie o fermentaci biomasy a přesné fermentaci), jejíž dokončení se předpokládá ve druhém pololetí roku 2026.

Inovativní fermentační procesy se v jiných jurisdikcích rozvíjejí a rozšiřují, čímž mimo EU vytvářejí ekonomické přínosy a nové zdroje příjmů pro zemědělce. Podobné přínosy by mohly plynout zemědělcům v EU v podobě přímé poptávky po zemědělských vstupních surovinách a zhodnocování vedlejších zemědělských toků. Cílem připravovaného aktu EU o biotechnologiích II bude zvýšit průmyslovou konkurenceschopnost EU v oblasti průmyslové biotechnologie a biovýroby, mimo jiné na základě pokročilé fermentace.

Pokud jde o potraviny, **očekává se, že největší tržní potenciál budou mít potraviny a nápoje s rostlinnými bílkovinami**, a to vzhledem ke stabilnímu regulačnímu rámci a přijetí ze strany spotřebitelů ve srovnání s jinými alternativními bílkovinami. Cílem těchto rostlinných alternativních výrobků je často napodobit chuť, konzistenci a nutriční složení tradičních výrobků živočišného původu⁽²⁵⁾), i když některé z nich prošly rozsáhlejším zpracováním. Na evropském trhu se vyskytují oba typy výrobků a za účelem zvýšení transparentnosti a umožnění spotřebitelům činit informovaná rozhodnutí se na ně vztahují nebo budou vztahovat konkrétní pravidla stanovená v nařízení o společné organizaci trhů⁽²⁶⁾ týkající se používání označení mléčných výrobků a v budoucnu také označení týkajících se masa⁽²⁷⁾.

Jak rostlinné bílkovinné produkty, tak alternativní bílkovinné produkty čelí několika společným výzvám, které bude třeba vyřešit, než budou moci být ve větší míře přijaty a začleněny do stravy obyvatel v EU. Ačkoli existuje regulační rámec EU pro nové potraviny⁽²⁸⁾), jsou porozumění a přijetí ze strany veřejnosti obzvláště důležité v oblastech, jako je potravinářská technologie, kde se inovace mohou prolínat s otázkami zdraví, kultury, etiky, tradic, sociálních a ekonomických aspektů i udržitelnosti, což vyžaduje posílený a inkluzivní dialog o této otázce a lepší informovanost. Dalším omezením mohou být navíc cenová dostupnost, chuť, pohodlí, výživové aspekty a označení těchto výrobků. Je důležité, aby byla důkladně posuzována **udržitelnost** a bezpečnost alternativních bílkovinných produktů, stejně jako je tomu u konvenčních potravinářských výrobků. Například výrobní procesy několika druhů alternativních bílkovin jsou energeticky náročné a v některých případech vyžadují vyšší energetické vstupy než konvenční bílkoviny, které by potenciálně mohly nahradit⁽²⁹⁾h). A konečně by se o diverzifikaci zdrojů bílkovin mělo usilovat při současném zachování **konkurenceschopnosti a dlouhodobé životaschopnosti** evropského odvětví chovu **hospodářských zvířat**.

Z **ekonomického a sociálního** hlediska přináší rostoucí prodej rostlinných bílkovinných produktů nové příležitosti pro zemědělce a venkovské komunity. **Změna ve využívání výroby a řada vedlejších výstupů a druhotných produktů zemědělství** při výrobě potravin rostlinného původu a alternativních bílkovin pro krmiva by mohlo zemědělcům přinést nové příjmy. Diverzifikace zdrojů bílkovin otevírá možnosti pro vznik nových hodnotových řetězců jak v oblasti krmiv, tak v oblasti potravin.

⁽²⁵⁾ FAO, *The Plants That Feed the World: baseline data and metrics to inform strategies for the conservation and use of plant genetic resources for food and agriculture* (Rostliny, které živí svět: výchozí údaje a ukazatele sloužící jako podklad pro strategie v oblasti ochrany a využívání genetických zdrojů rostlin pro výživu a zemědělství), 2023.

⁽²⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty (Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 671).

⁽²⁷⁾ Evropská komise, návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, pokud jde o posílení postavení zemědělců v potravinovém řetězci (COM(2024) 577 final). Spolunormotvůrce v současné době posuzuje doplnění seznamu pojmů, které mají být vyhrazeny pouze pro masné výrobky.

⁽²⁸⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/2283 ze dne 25. listopadu 2015 o nových potravinách, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 a o zrušení nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 258/97 a nařízení Komise (ES) č. 1852/2001.

⁽²⁹⁾ Evropský parlament: Výzkumná služba Evropského parlamentu, *Alternative protein sources for food and feed Service* (Alternativní zdroje bílkovin pro potraviny a krmiva), duben 2024.

4. Vybudování odolného a udržitelného systému EU v oblasti bílkovin

I přes řadu politických iniciativ, které byly dosud přijaty s cílem podpořit rozvoj, **stále existují významné překážky bránící rozšíření udržitelné produkce rostlinných bílkovin**. V rámci rozsáhlé konzultace se zúčastněnými stranami bylo zjištěno několik překážek, mezi něž patří: nižší ziskovost bílkovinných plodin, zejména v souvislosti s dostupností odborných znalostí, dovedností a vstupů; nedostatečně rozvinutý hodnotový řetězec; potřeby v oblasti infrastruktury, je skladování a zpracování; Investiční mezery a nutnost užší spolupráce mezi zúčastněnými stranami s cílem snížit rizika spojená s rozhodnutími o přechodu.

K urychlení rozvoje tohoto řetězce je zapotřebí přijmout opatření na různých úrovních správy a ze strany různých zúčastněných stran. **Úspěch bude záviset na schopnosti zajistit ucelený přístup a vytvořit správné pobídky k rozvoji jak nabídky, tak poptávky po bílkovinných plodinách.**

Budoucí systém EU v oblasti bílkovin je založen na následujících pilířích, díky nimž se oběhové hospodářství a opatření v oblasti klimatu stanou pro zemědělce ekonomicky výhodnými:

- posílení otevřené **strategické autonomie** prostřednictvím rozšíření **udržitelných dodávek bílkovin v EU**,
- zvýšení **odolnosti, konkurenceschopnosti a připravenosti** širšího systému EU v oblasti bílkovin,
- posílení hodnotových řetězců bílkovin v EU prostřednictvím zvýšení **atraktivitu trhu, stimulace poptávky** a podpory místních řešení.

4.1 Zlepšení koordinace politik

Ucelený přechod závisí na větší soudržnosti mezi SZP a politikami EU v oblasti konkurenceschopnosti, výzkumu a inovací, energetiky, soudržnosti, životního prostředí, klimatu, zdravotnictví, veřejných zakázek a obchodu, přičemž je zároveň třeba zajistit, aby veřejné politiky a soukromé iniciativy vzájemně spolupracovaly v rámci celého zemědělsko-potravinářského řetězce, od výroby až po spotřebu.

Několik opatření je již prováděno, ale zřejmě je bude třeba urychlit a propojit. Zejména s ohledem na to, že EU zvyšuje své ambice v oblasti životního prostředí a klimatu, měla by EU zintenzivnit své úsilí o prosazování většího sjednocení výrobních norem u obchodních partnerů. Rozvoj odvětví bílkovin má velký potenciál přispět k dosažení cílů EU v oblasti životního prostředí a oběhového hospodářství

Příští víceletý finanční rámec (dále jen „VFR“) přináší příležitosti k podpoře odvětví bílkovinných plodin v EU prostřednictvím **integrovaného plánování**, ke snížení závislosti na dovozu bílkovin a k posílení otevřené strategické autonomie EU. To vyžaduje rozvoj projektů v rámci hodnotového řetězce, které budou schopny spojit podporu pěstování bílkovinných plodin v rámci SZP, lepší územní integraci a rozvoj infrastruktury a zpracovatelských zařízení prostřednictvím plánů národního a regionálního partnerství (dále jen „NRPP“) ⁽³⁰⁾ a v neposlední řadě také navýšení investic do výzkumu a inovací prostřednictvím rámcového programu pro výzkum a inovace Horizont Evropa a Evropského fondu pro konkurenceschopnost (dále jen „ECF“) ⁽³¹⁾. Spolu s **nástroji pro řízení rizik**, které Komise vyvíjí, a to i ve spolupráci s EIB, to otevírá bezprecedentní příležitosti pro odvětví bílkovinných plodin v EU.

Několik členských států již prosazuje iniciativy zaměřené na podporu udržitelnějšího a odolnějšího systému produkce bílkovin. Tyto snahy se zaměřují na zvýšení místní produkce a spotřeby bílkovin, diverzifikaci stravy, vývoj alternativních zdrojů bílkovin a posílení hodnotových řetězců. Příkladem toho, jak mohou členské státy propojit nástroje na různých úrovních správy s cílem podpořit hodnotový

⁽³⁰⁾ Plány národního a regionálního partnerství jsou novým nástrojem plánování, který Komise navrhla pro příští VFR.

⁽³¹⁾ Evropská komise, *Evropský fond pro konkurenceschopnost – Informativní přehled*, 22. června 2026.

řetězec v oblasti potravin rostlinného původu, je dánský akční plán pro potraviny rostlinného původu ⁽³²⁾.

V zájmu snížení závislosti na dovozu rostlinných bílkovin se členským státům doporučuje, aby přijaly opatření přizpůsobená jejich potřebám, která jsou podrobněji popsána v následujících oddílech:

- podporovat začleňování bílkovinných plodin do jejich osevních postupů a diverzifikaci na základě jejich přínosů pro životní prostředí a klima,
- poskytovat podporu příjmu vázanou na produkci pro pěstování bílkovinných plodin, čímž se tomuto odvětví pomůže zvýšit jeho konkurenceschopnost,
- kompenzovat vyšší rizika a výrobní náklady zemědělcům, kteří přecházejí na pěstování bílkovinných plodin,
- začlenit diverzifikaci zdrojů bílkovin do svých strategií generační obměny a do opatření v rámci startovacího balíčku pro mladé zemědělce,
- podporovat investice, inovace, marketing, skladování a řízení rizik v oblasti pěstování bílkovinných plodin,
- usnadnit kolektivní opatření, jako jsou propagační opatření, společné uvádění na trh a širší využívání smluv mezi zemědělci a dalšími zúčastněnými stranami v hodnotovém řetězci bílkovinných plodin,
- posílit navazující segmenty hodnotového řetězce bílkovinných plodin prostřednictvím investic do infrastruktury, skladovacích kapacit a kapacit pro zpracování,
- pomoci zemědělcům v tíživé situaci, kteří pěstují bílkovinné plodiny, traviny a jiné bylinné pícniny,
- posílit úlohu travních porostů,
- podporovat chovatele hospodářských zvířat, aby v případě, že je to vhodné, přešli na extenzivní chov,
- poskytovat pobídky zemědělcům, kteří kombinují rostlinnou a živočišnou výrobu,
- sledovat a podporovat využívání místních krmiv na úrovni zemědělských podniků nebo na místní úrovni, s cílem zvýšit soběstačnost na úrovni zemědělských podniků a snížit závislost na dovážených krmivech s vysokým obsahem bílkovin,
- podporovat pestrou stravu s cílem zvýšit odolnost systému,
- navrhovat daňové politiky, které přispějí k přechodu k odolnému potravinovému systému,
- vydat pokyny týkající se harmonizovaných bilancí bílkovin v krmivech a potravinách.

Jako fórum pro výměnu osvědčených postupů a sledování provádění plánu pro bílkoviny budou sloužit **zvláštní dialogy o bílkovinách s členskými státy**. Další příležitost k výměně názorů a vymezení programu představují **každoroční dialogy o potravinách**, na nichž se scházejí spotřebitelé, výrobci, zástupci průmyslu, maloobchodníci, veřejné orgány a občanská společnost.

4.2 Rozšíření udržitelných dodávek bílkovin v EU

Schopnost EU posílit svou strategickou autonomii vyžaduje:

- pobídky k podpoře pěstování bílkovinných plodin,

⁽³²⁾ Dánské ministerstvo pro výživu, zemědělství a rybolov, [Dánský akční plán pro potraviny rostlinného původu](#), říjen 2023.

- soubor podpůrných opatření pro zemědělce,
- posílení hodnotových řetězců a regionálního rozvoje,
- zlepšení udržitelného využívání travních porostů a integrace chovu hospodářských zvířat,
- poskytnutí přístupu zemědělcům k pobídkám v oblasti uhlíku a k přírodním kreditům.

- **Poskytování pobídek zemědělcům k zavádění diverzifikovaných systémů produkce s nižšími nároky na hnojiva**

K dosažení diverzifikace zdrojů bílkovin jsou zapotřebí dostatečné pobídky, podpora investic a nástroje pro řízení rizik. Je na členských státech, aby se řídily výše uvedenými doporučeními při vypracovávání svých plánů a strategií pro diverzifikaci zdrojů bílkovin a řešení s tím souvisejících kompromisů, a to s ohledem na strukturální omezení v Evropě. Tato politická rozhodnutí budou muset zohlednit několik aspektů, včetně druhů plodin, jejich vhodnosti pro agroklimatické podmínky dané země, obsahu bílkovin, „dvojího“ využití (potraviny a krmivo) a možnosti jejich začlenění do osevního postupu. U některých plodin, jako jsou sójové boby, luštěniny a sušené luštěniny, je možné a reálné, že se rozšíří jejich pěstování. Kromě toho luštěniny v osevním postupu (včetně těch, které se pěstují jako krycí plodiny) podporují udržitelné zemědělské postupy, snižují emise skleníkových plynů a zvyšují úrodnost půdy díky vázání dusíku, čímž se snižuje potřeba hnojiv.

Kromě požadavku na osevní postupy a diverzifikaci v rámci nového zodpovědného hospodaření v zemědělském podniku mohou členské státy využít celou řadu nástrojů SZP v rámci návrhu SZP pro období po roce 2027 ⁽³³⁾. Mezi ně patří podpora příjmu vázaná na produkci a agroenvironmentální a klimatická opatření, jejichž cílem je zvýšit atraktivitu plodin bohatých na bílkoviny na úrovni zemědělských podniků. Podpora příjmu vázaná na produkci, u které bylo navrženo zvýšení maximálních finančních sazeb, může podporovat rozvoj pěstování bílkovinných plodin, zatímco agroenvironmentální a klimatická opatření mohou podporovat pěstování luštěnin, využívání statkových hnojiv a zavádění krycích plodin a zároveň prosazovat systémy ekologického zemědělství, které tyto postupy integrují.

Návrh Komise počítá s novou významnou funkcí s velkým potenciálem: **přechodné platby** navrhované v rámci SZP po roce 2027, které lze považovat za nástroje ke snížení rizika. Pomohou zemědělcům pokrýt investiční náklady a náklady na přizpůsobení spojené se zavedením bílkovinných plodin do osevních postupů, včetně nových strojů, úprav vybavení, nákladů na odbornou přípravu a dočasného zvýšení výrobních nebo mzdových nákladů, jakož i potenciální ztráty související s nižší ziskovostí ve srovnání s alternativními plodinami.

Komise stanoví **celounijní referenční ukazatel, který umožní sledovat zlepšení celkové strategické autonomie EU v oblasti bílkovin. Středisko pro sledování trhu s obilovinami, olejninami a bílkovinnými plodinami** zintenzivní své úsilí o usnadnění sledování trhu a zajištění transparentnosti v odvětví bílkovinných plodin.

Prostřednictvím **doporučení v rámci SZP** budou členské státy vybízeny k tomu, aby do svých plánů NRP zahrnuly opatření, která budou motivovat k pěstování luštěnin, řepky a slunečnice, a to s podporou odpovídajícího poradenství, a aby sledovaly dosažený pokrok.

Klíčovou roli při urychlení tohoto přechodu hraje **nová generace zemědělců**, a to díky svému podnikatelskému duchu, přístupu k inovacím a delšímu časovému horizontu plánování. Strategie generační obměny v zemědělství, která podporuje modernizaci, diverzifikaci a inovace, je v souladu s

⁽³³⁾ Evropská komise, *[návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví podmínky pro provádění podpory Unie pro společnou zemědělskou politiku na období 2028–2034 \(COM\(2025\)560 final\)](#)*; *[Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení \(EU\) č. 1308/2013 \(COM\(2025\)553 final\)](#)*.

rozvojem odvětví bílkovinných plodin a přispívá k odolnosti, udržitelnosti a konkurenceschopnosti zemědělsko-potravinářského systému. Komise doporučuje **členským státům, aby diverzifikaci bílkovin začlenily do svých strategií generační obměny a do opatření v rámci startovacího balíčku pro mladé zemědělce**, a tím mladým zemědělcům poskytly dostatečné pobídky a podnikatelské příležitosti.

Zavedení **nástrojů pro řízení rizik a finančních nástrojů** dále pomůže zemědělcům začlenit bílkovinné plodiny do jejich zemědělské činnosti, jak je uvedeno ve Strategii pro chov hospodářských zvířat.

- **Soubor nástrojů, které zemědělcům umožní pěstovat udržitelné, zdravé a odolné bílkovinné plodiny**

Ve svém sdělení „Vize pro zemědělství a potraviny“ Komise zdůraznila, že zemědělci potřebují vhodný soubor nástrojů, aby byli schopni hospodařit udržitelným způsobem, a to zejména s ohledem na tlaky ze strany změny klimatu a nákaz zvířat a chorob rostlin. To platí ještě více pro bílkovinné plodiny, u kterých jde o zvýšení výnosů, zlepšení kvality a šlechtění odrůd přizpůsobených klimatickým podmínkám. Značný potenciál k řešení problémů v oblasti pěstování a k uvedení řešení lépe přizpůsobených klimatickým podmínkám na trh mají nové genomické techniky (NGT).

Šlechtitelské programy pro bílkovinné plodiny by se proto měly zaměřit na vývoj odrůd, které kombinují vyšší a stabilnější výnosy, lepší odolnost vůči klimatické zátěži (jako je sucho a extrémní povětrnostní události), zvýšenou odolnost vůči škůdcům a chorobám a lepší nutriční kvalitu, a to při zachování genetické rozmanitosti⁽³⁴⁾.

Kromě dostupnosti vhodných odrůd zůstávají klíčovými překážkami pro zavádění bílkovinných plodin rizika pro zdraví rostlin a boj s plevelem. V zájmu řešení této situace navrhla Komise v rámci souhrnného balíčku opatření v oblasti potravin a krmiv ⁽³⁵⁾ zjednodušení regulačních postupů pro přípravky na ochranu rostlin, urychlení přístupu k pesticidům pro biologickou ochranu a zefektivnění obnovovacích procesů. Komise rovněž zaměřila investice v rámci programu Horizont Evropa na ochranu rostlin, která musí nadále řešit stávající i nově se objevující choroby.

Pro podporu širšího využívání bílkovinných plodin má zásadní význam sdílení znalostí. Důležitou roli hrají družstva, evropské sítě pro SZP a tematické a poradenské sítě financované z programu Horizont Evropa ⁽³⁶⁾, a to prostřednictvím společného opatření. Poradenské služby v oblasti zemědělství jsou rovněž nezbytné pro podporu zavádění nových postupů zemědělci a pro zvyšování povědomí.

Přístup k moderním strojům přizpůsobeným pro pěstování luštěnin a dalších bílkovinných plodin je nezbytný pro precizní výsev a sklizeň, což přispívá ke zvýšení spolehlivosti výnosů a kvality produkce. Důležitou roli hraje podpora investic v rámci SZP hraje. Jelikož se tyto plodiny často pěstují na relativně malých plochách, mohou družstva usnadnit přístup ke specializované technice tím, že rozdělí investiční náklady mezi zemědělce.

- **Posílení hodnotových řetězců a regionálních kapacit za účelem zvýšení atraktivity trhu**

Větší integrace hodnotového řetězce a vytváření poptávky jsou klíčovými podněcujícími faktory, které vedou ke změnám.

⁽³⁴⁾ Stálý výbor pro zemědělský výzkum, *R&I for alternative protein sources towards strategic autonomy and sustainability in EU protein production* (Výzkum a inovace v oblasti alternativních zdrojů bílkovin s cílem dosáhnout strategické autonomie a udržitelnosti v produkci bílkovin v EU), 6. května 2026.

⁽³⁵⁾ Evropská komise, *Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council as regards the simplification and strengthening of food and feed safety requirements* (Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o zjednodušení a zpřísnění požadavků na bezpečnost potravin a krmiv) (COM(2025) 1030 final).

⁽³⁶⁾ Další informace lze nalézt na internetových stránkách [tematické sítě](#) a [poradenské sítě](#).

Návrh SZP pro období po roce 2027 posiluje hodnotový řetězec tím, že zavádí samostatné odvětví bílkovinných plodin, nařizuje uznávání organizací producentů a odvětvových organizací, čímž usnadňuje kolektivní akce, jako jsou propagační opatření a společné uvádění na trh, a zavádí pro členské státy povinnost provádět odvětvové intervence v odvětví bílkovinných plodin s cílem podpořit investice, inovace, uvádění na trh, skladování a řízení rizik.

Je důležité, aby se kvalita odrazila v ceně a aby zemědělci obdrželi spravedlivou odměnu. Změny společné organizace trhů se zemědělskými produkty ⁽³⁷⁾, které v současné době projednávají spolunormotvůrci a jejichž cílem je posílit důvěru v rámci celého řetězce potravin a krmiv, usnadní širší využívání smluv mezi zemědělci a dalšími zúčastněnými stranami v hodnotovém řetězci bílkovinných plodin, což přispěje ke snížení rizik spojených s přechodem na pěstování těchto plodin díky lepší předvídatelnosti cen, zajištění odbytu a jasnějšímu vymezení poptávky.

Kromě podpory příjmu v rámci SZP nabízí integrované plánování a financování v rámci plánů NRPP příležitosti k podpoře rozvoje hodnotových řetězců prostřednictvím **investic, které posílí infrastrukturu a skladovací a zpracovatelské kapacity potřebné k propojení nabídky s poptávkou**. Svou roli může sehrát také Evropský fond pro konkurenceschopnost (ECF), který bude podniky a projekty podporovat v průběhu celého investičního procesu prostřednictvím různých forem podpory (granty, vratná podpora, kombinované financování). Například rozšíření zpracovatelských kapacit pro bílkovinné plodiny v EU by vedlo k diverzifikaci odbytu na trhu a podpořilo by regionálnější rozložený chov hospodářských zvířat s menším dopadem na životní prostředí. Fond ECF by mohl podporovat investice do infrastruktury v oblasti krmiv, potravin a biorafinérií, čímž by posílil odolné hodnotové řetězce EU založené na bílkovinách z místních zdrojů.

Snížení závislosti na dovážených krmivech s vysokým obsahem bílkovin znamená zachování průmyslového a energetického využití olejnin, které představují hlavní domácí zdroj vysoce kvalitních krmných bílkovin v EU. Podpora využívání biomasy, stanovená ve strategii bioekonomiky, ještě více rozšíří tržní příležitosti.

Komise již zahájila spolupráci se zúčastněnými stranami s cílem připravit se na nové příležitosti, které vyplynou z budoucího VFR. V tomto úsilí bude pokračovat.

Regionální rozvoj má zásadní význam pro řešení strukturálních problémů ve venkovských oblastech a regionech, jako je například nedostatek služeb, nedostatek pracovních sil, nedostatek vody a další. Tyto problémy může vyřešit integrované plánování v rámci plánů NRPP.

- **Zlepšení udržitelného využívání travních porostů a integrace chovu hospodářských zvířat**

SZP v období po roce 2027 zachovává silnou podporu pro krmiva v rámci teritoriálněji zaměřeného přístupu k obhospodařování travních porostů a chovu hospodářských zvířat, přičemž rozšiřuje podporu příjmu vázanou na produkci i na traviny a pícniny. Prostřednictvím agroenvironmentálních a klimatických opatření mohou členské státy podporovat extenzivní systémy chovu, udržitelné pastviny a větší využívání travních plodin v krmivech. Je třeba posílit úlohu travních porostů, neboť přispívají k ukládání uhlíku, snižují závislost na dováženém krmivu a pomáhají řešit problémy spojené s opouštěním půdy, ztrátou kulturního dědictví a rostoucími přírodními nebezpečími, zejména přírodními požáry. Kromě pastvy existuje prostor pro rozšíření využívání bílkovin získaných z travních plodin pro monogastrická zvířata.

- **Poskytnutí přístupu zemědělcům k pobídkám v oblasti uhlíku a k přírodním kreditům**

S cílem poskytnout ekonomické pobídky ke snížení spotřeby hnojiv, jak je zdůrazněno v akčním plánu pro hnojiva, se v rámci nařízení o pohlcování uhlíku a uhlíkovém zemědělství (dále jen „nařízení

⁽³⁷⁾ Evropská komise, Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady, pokud jde o posílení postavení zemědělců v potravinovém řetězci (COM(2024) 577 final).

CRCF“) (³⁸) vyvíjí certifikační metoda, jejímž cílem je uznat pohlcování uhlíku v důsledku přeměny orné půdy na pastviny, zlepšit obhospodařování pastvin a snížit emise N₂O prostřednictvím pěstování luštěnin. Tento jednotný rámec umožní pěstitelům bílkovinných plodin využívat programy pobídek v oblasti uhlíku. Kromě toho představuje oznámený přezkum doplňkovosti a rozsahu rámce pro certifikaci pohlcování uhlíku a uhlíkového zemědělství příležitost k vytvoření širší škály obchodních modelů, které zemědělcům umožní zapojit se do uhlíkového zemědělství.

V souladu s Plánem zavádění přírodních kreditů (³⁹) by přístupy založené na přírodních kreditech mohly rovněž přispět k odměňování udržitelných systémů produkce bílkovin, které přispívají k zachování, obnově či zlepšení ekosystémů, stanovišť či biologické rozmanitosti, včetně systémů chovu hospodářských zvířat založených na pastvě na trvalých travních porostech a systémů založených na luštěninách, které jsou příznivé pro biologickou rozmanitost, jako jsou diverzifikované osevní postupy, souběžné pěstování více plodin nebo produkce s nízkými vstupy v kombinaci s krajinnými prvky.

4.3 Podpora výzkumu a inovací za účelem posílení systémů v oblasti bílkovin

- **Investice do inovací v oblasti pěstování plodin a osiva s cílem zvýšit produkci a odolnost**

Rámcové programy Unie pro výzkum a inovace, Horizont 2020 a Horizont Evropa, investovaly více než 190 milionů EUR na podporu výzkumu a inovací v oblasti bílkovinných plodin, včetně šlechtění, souběžného pěstování více plodin, zhodnocování ekosystémových služeb, zpracování v zemědělských podnicích, hodnotových řetězců a výroby krmiv, s cílem posílit soběstačnost EU. V rámci mise EU „Dohoda o půdě pro Evropu“ se projekty prostřednictvím živých laboratoří zabývají také rolí bílkovinných plodin při zlepšování zdraví půdy. Touto problematikou se z hlediska krmení zvířat a doplňkových látek zabývá také partnerství EU v oblasti zdraví a dobrých životních podmínek zvířat. Partnerství EU pro agroekologii se zabývá diverzifikací plodin a potenciálem smíšených systémů. Tímto tématem z jiného úhlu pohledu se také zabývalo partnerství EU Biodiversa+, které podporovalo rozvoj systémů pěstování vytrvalých obilnin(⁴⁰).

K posílení produkce a využívání bílkovinných plodin jsou zapotřebí cílené investice do výzkumu a inovací. Mezi priority patří mimo jiné: šlechtění rostlin a vývoj osiva, omezování hnojiv, ochrana udržitelných plodin, diverzifikace a rozvíjení hodnotových řetězců, spolu s výzkumem pastevních systémů a receptur krmiv založených na místních bílkovinách. Výzkum a inovace jsou rovněž nezbytné v oblasti zpracovatelnosti, senzorické kvality, nutriční hodnoty, stravitelnosti a alergenicity bílkovinných plodin pěstovaných v EU. Vzhledem k rozmanitosti odrůd a pěstitelských podmínek jsou nezbytné standardizované metody hodnocení kvality, posuzování rizik a třídění pro podporu uvádění na trh a širšího využití. K vytváření hodnoty jsou rovněž vhodné technologie zpracování a infrastruktura pro potraviny a krmiva, a to i v zemědělských podnicích.

Je rovněž třeba pokračovat v investicích do vývoje technologií zaměřených na lepší využití biomasy prostřednictvím začleňování zbytků a vedlejších produktů do krmiv, a to ve spolupráci se soukromým sektorem.

- **Zintenzivnění spolupráce a předávání znalostí mezi jednotlivými subjekty**

Spolupráce v rámci celého hodnotového řetězce má zásadní význam pro rozšíření inovací. Iniciativy jako EIP-AGRI (Evropské inovační partnerství v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti) a evropská síť pro SZP podporují výměnu znalostí, společné projekty a osvědčené postupy, přičemž propojení výzkumu a inovací se zemědělským poradenstvím zajišťuje účinný přenos poznatků k

(³⁸) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/3012 ze dne 27. listopadu 2024, kterým se zřizuje rámec Unie pro certifikaci trvalého pohlcování uhlíku, uhlíkového zemědělství a ukládání uhlíku do produktů (Úř. věst. L, 2024/3012, 6.12.2024).

(³⁹) Evropská komise, Plán zavádění přírodních kreditů (COM(2025) 374 final).

(⁴⁰) Další informace jsou k dispozici na stránkách iniciativy [Biodiversa+](#).

zemědělcům. Prostřednictvím projektů zahrnujících různé zúčastněné strany, tematických aktivit a iniciativ zaměřených na budování sítí budou tyto platformy i nadále podporovat osvědčené postupy v oblasti bílkovinných plodin a šířit relevantní výsledky projektů realizovaných na úrovni členských států. Jejich činnost bude rovněž přispívat ke zvláštním dialogům o bílkovinách s členskými státy a ke každoročním dialogům o potravinách. Další nástroj na podporu inovací představuje politika soudržnosti v oblasti výzkumu a inovací, přičemž několik regionů ve svých strategiích pro inteligentní specializaci stanovilo příslušné priority⁽⁴¹⁾.

Komplexní přístup k výzkumu a inovacím v oblasti bílkovin musí prohloubit vědecké poznatky a odstranit nedostatky, přičemž je třeba zajistit účinnou integraci napříč obory ⁽⁴²⁾. K posílení konkurenceschopnosti, udržitelnosti a odolnosti rostlinných a alternativních bílkovin je zapotřebí dalšího financování výzkumu a inovací, a to v návaznosti na budoucí fond ECF a příští program Horizont Evropa. Nadcházející nový strategický přístup k výzkumu a inovacím v oblasti zemědělství, lesnictví, venkovských oblastí a potravinových systémů bude tvořit základ pro směřování budoucích investic do rozvoje nových poznatků, postupů a nástrojů pro odvětví bílkovin. Z dlouhodobého hlediska přispěje pokračující práce v oblastech, jako je ochrana rostlin, šlechtění a bioekonomika založená na biologických zdrojích, do níž se zapojí jak výzkumné organizace, tak soukromý sektor ve všech těchto oblastech, k další podpoře využívání výsledků.

4.4 Zvýšení odolnosti, konkurenceschopnosti a připravenosti systému EU v oblasti bílkovin

Odolnost a konkurenceschopnost systému EU v oblasti bílkovin úzce souvisí s efektivitou v oblasti krmiv a šlechtění a s inovacemi, v nichž je EU technologickým lídrem:

- zvýšení efektivity chovu hospodářských zvířat,
- optimalizace strategií krmení,
- podpora využívání regionálních a místních surovin,
- diverzifikace dovozu při současném sjednocení norem udržitelnosti,
- podpora domácí produkce krmných surovin a doplňkových látek,
- zajištění připravenosti a pohotovostního plánování.

• Přizpůsobení chovů hospodářských zvířat, aby upřednostňovaly místní zdroje

Možnost optimalizace poptávky po krmivech spočívá v lepším sladění chovu hospodářských zvířat s regionální a místní produkcí krmiv. V návaznosti na současnou SZP nabízí SZP v období po roce 2027 členským státům možnosti, jak dále podporovat diverzifikaci chovu hospodářských zvířat, včetně extenzifikace, a opatření na podporu **většího využívání regionálně a místně produkováných rostlinných bílkovin**, a to prostřednictvím nástrojů, jako je podpora příjmu vázaná na plochu, zejména pro smíšené systémy pěstování plodin a chovu hospodářských zvířat, a zvýšená podpora příjmu vázaná na produkci pro zemědělce, kteří kombinují pěstování plodin a chov hospodářských zvířat. V oblastech

⁽⁴¹⁾ Partnerství S3 a nástroj pro meziregionální inovační investice (I3) již v celé Evropě posilují spolupráci mezi regiony, transfer technologií a rozšiřování do průmyslového měřítka. Partnerství S3 sdružují regiony, které mají zájem o nové hodnotové řetězce. Dvěma příklady jsou „High Tech Farming“ („zemědělství založené na vyspělých technologiích“) a „Ingredients for the Bioeconomy (I4BE)“ („složky pro bioekonomiku“). Nástroj I3 podporuje meziregionální spolupráci a pomáhá regionům přetvářet výzkum a pilotní projekty ve skutečné ekonomické příležitosti, jako je rozvoj nového nadnárodního hodnotového řetězce v oblasti biologických hnojiv a bioekonomických řešení.

⁽⁴²⁾ Stálý výbor pro zemědělský výzkum, [R&I for alternative protein sources towards strategic autonomy and sustainability in EU protein production](#) (Výzkum a inovace v oblasti alternativních zdrojů bílkovin s cílem dosáhnout strategické autonomie a udržitelnosti v produkci bílkovin v EU), 6. května 2026.

zasazených znečištěním dusičnany Komise navrhla, aby členské státy byly povinny podporovat zemědělce při extenzifikaci jejich systémů chovů hospodářských zvířat nebo při diverzifikaci jejich činností, přičemž v rámci nových agroenvironmentálních a klimatických opatření budou rovněž poskytovat podporu pro extenzifikaci systémů chovů hospodářských zvířat, například prostřednictvím dobrovolných závazků hospodaření nebo prostřednictvím nové přechodné platby. To umožní lepší využití okrajových půd pro přežvýkavce, zatímco u monogastrických zvířat to nabízí příležitost k lepšímu využití druhotných produktů z potravin v souladu s příslušnými ustanoveními práva Unie týkajících se krmiv pro zvířata, vedlejších produktů živočišného původu a přenosné spongiformní encefalopatie (TSE) a zpracování biopaliv, což přispívá ke snížení emisí skleníkových plynů souvisejících s krmivy a ke snížení konkurence v oblasti změny využívání půdy.

Jak je uvedeno ve strategii pro chov hospodářských zvířat, ke snížení závislosti EU na dovozu rostlinných bílkovin přispěje také optimalizace složení stád a obchodních modelů v souladu s přírodními zdroji dostupnými na regionální úrovni a diverzifikace příjmů dotčených chovatelů hospodářských zvířat prostřednictvím zpracování s přidanou hodnotou.

- **Místní produkce krmiv**

Snížení závislosti EU na dovozu musí být doprovázeno snahou o snížení nákladů na evropskou výrobu krmiv. Nahrazení dovážených bílkovinných krmiv evropskými, regionálními nebo místními alternativami může zvýšit náklady chovatelům hospodářských zvířat, pokud budou tato krmiva dražší než dovážená. Ačkoli k rozvoji odolných hodnotových řetězců v oblasti krmiv může přispět veřejná podpora, je třeba tyto náklady pokrýt tak, aby nedošlo k oslabení konkurenceschopnosti. Strategie pro chov hospodářských zvířat stanovuje plán, který by prostřednictvím dobrovolného označování a krátkých dodavatelských řetězců umožnil spotřebitelům jasně produkty identifikovat, a podpořil tak tento přechod.

Na předcházejícím trhu ve vztahu k chovatelům hospodářských zvířat má rozšiřování regionálních zpracovatelských a skladovacích kapacit zásadní význam pro zvýšení spotřeby místních krmiv. Investiční nástroje dostupné v rámci SZP již nyní mohou zemědělcům a organizacím producentů pomoci při budování této regionální infrastruktury pro zpracování a skladování, jako jsou sušárny, biorafinerie nebo logistické platformy. Budoucí fond ECF může k dosažení tohoto cíle navíc přispět tím, že podpoří investice zaměřené na zvýšení konkurenceschopnosti a odolnosti.

Za účelem stanovení směrů politiky a sledování pokroku se členskými státy doporučuje sledovat využívání místních krmiv ⁽⁴³⁾. Komise dále zváží zavedení **dobrovolných označení nebo nepovinných vyhrazených údajů** týkajících se původu krmiv použitých při výrobě daného produktu.

- **Optimalizace strategií krmení u různých druhů hospodářských zvířat**

Přežvýkavci se mohou živit trávou a přispívat tak k zachování travních porostů, zatímco monogastrická zvířata mohou zužitkovat zbytky a druhotné produkty z potravinářského a zemědělského zpracování, které by jinak skončily jako odpad. Strategie krmení jsou navrženy tak, aby odpovídaly měnícím se nutričním požadavkům v návaznosti na genetické zdokonalování a požadavky na zdraví a dobré životní podmínky zvířat. Neexistuje však žádné univerzální řešení, které by bylo možné uplatnit na všechny systémy produkce, všechna hospodářská zvířata a všechny regiony. Optimalizace strategií krmení by nicméně mohla snížit závislost EU na dovozu rostlinných bílkovin a zároveň vytvořit hodnotové řetězce pro bílkoviny pěstované v EU a zlepšit udržitelnost.

⁽⁴³⁾ Evropská agentura pro životní prostředí, *Protein diversification in Europe: risks and opportunities for sustainable food systems* (Diverzifikace bílkovin v Evropě: rizika a příležitosti pro udržitelné potravinové systémy), 22. června 2026.

Jelikož neexistuje jeden přístup, který by vyhovoval všem systémům či regionům, mají výrobci krmiv zásadní roli při hledání rovnováhy mezi výživovými potřebami zvířat, dostupností surovin, cenovou dostupností a udržitelností. Vyrábějí krmné směsi z široké škály místních i dovážených krmných surovin a doplňkových látek, přičemž zohledňují environmentální, regulační a tržní omezení, čímž podporují optimální výkonnost hospodářských zvířat. Tato role je obzvláště důležitá vzhledem k tomu, že krmné směsi představují významný podíl z celkové poptávky po krmivech pro hospodářská zvířata a náklady na krmivo jsou hlavní ekonomickou položkou v chovu hospodářských zvířat.

V zájmu podpory oběhové bioekonomiky využívání zmetkových potravin, vedlejších produktů a druhotných produktů z potravinářské výroby jako krmiva pro zvířata podporuje cíle oběhové bioekonomiky tím, že snižuje množství odpadu, zachovává živiny a zajišťuje ekonomické i environmentální přínosy. Politika EU vybízí členské státy, aby upřednostňovaly bezpečné využívání v krmivech pro zvířata před méně výhodnými možnostmi, jako jsou biopaliva, kompostování, výroba bioplynu, spalování nebo skládkování, za předpokladu, že jsou splněny všechny příslušné požadavky na bezpečnost krmiv a další právní požadavky. Součástí oběhového systému krmiv může být také zvážení nových zdrojů živin k použití ve výživě zvířat, jako jsou například bílkoviny získané z hmyzu.

- **Diverzifikace dovozu při současném sjednocení norem udržitelnosti**

Zatímco tento plán představuje praktická opatření ke zvýšení výroby v EU s cílem dosáhnout větší autonomie, diverzifikace dovozu přispívá ke snížení rizik plynoucích ze závislostí. Stávající (i budoucí) dohody o volném obchodu, které EU uzavírá s různými obchodními partnery, vytvářejí podmínky pro diverzifikaci dovozu i vývozu. Závislost na dovozu krmných bílkovin ze zemí mimo EU zřejmě přetrvá i v budoucnu. Vzhledem k tomu, že na sójové boby a sójovou moučku se nevztahuje žádné clo, a také vzhledem k omezenému počtu zdrojů dodávek těchto produktů přispívají různé dohody o volném obchodu, které EU uzavřela se zeměmi mimo EU, k upevnění tohoto uspořádání a k diverzifikaci dodávek sójových bobů do EU. EU využije svou zemědělsko-potravinářskou diplomacii k další diverzifikaci dodavatelských řetězců a otevření nových dodavatelských koridorů.

Ke snížení deficitu bílkovin v EU by mohla přispět Ukrajina, soused EU a kandidátská země na členství, která by mohla zvýšit jejich flexibilitu, a to prostřednictvím spolupráce zaměřené na sjednocení výrobních norem, zejména v případě sójových bobů. EU bude s Ukrajinou spolupracovat v oblastech, které jsou prospěšné pro obě strany, jako je například pěstování sójových bobů, a zároveň bude dbát na rovné podmínky a spravedlivou soutěž.

Pokud jde o lepší sjednocení výrobních norem, bylo již podniknuto několik kroků.

Ve svém sdělení „Vize pro zemědělství a potraviny“ se Komise zavázala zajistit, aby nebezpečné pesticidy, které jsou zakázané v EU, nebyly opět uváděny na trh prostřednictvím dovozu. V návaznosti na dřívější iniciativy⁽⁴⁴⁾ předložila Komise souhrnný balíček opatření v oblasti potravin a krmiv a provede posouzení dopadů možnosti sjednocení výrobních norem pro dovážené produkty.

Produkce bílkovin může mít významný dopad na využívání půdy. Těmito otázkami se zabývá evropský legislativní rámec, včetně nařízení EU proti odlesňování (dále jen „nařízení EUDR“) ⁽⁴⁵⁾ a o nepřímé změně ve využívání půdy (dále jen „ILUC“) ⁽⁴⁶⁾. Může však mít také dopad na hodnotový řetězec, a to jak pro zemědělce, tak pro obchodníky, což si vyžaduje zvláštní pozornost.

⁽⁴⁴⁾ Nařízení Komise (EU) 2023/334 ze dne 2. února 2023 snížilo maximální limity reziduí neonikotinoidů – klothianidinu a thiamethoxamu na mez stanovitelnosti s cílem chránit včely a opylovače.

⁽⁴⁵⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1115 ze dne 31. května 2023 o dodávání na trh Unie a vývozu z Unie některých komodit a produktů spojených s odlesňováním a znehodnocováním lesů (Úř. věst. L 150, 9.6.2023, s. 206).

⁽⁴⁶⁾ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/2001 ze dne 11. prosince 2018 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (Úř. věst. L 328, 21.12.2018, s. 82).

- **Rozvoj domácí produkce krmných surovin a doplňkových látek**

Změny zdrojů bílkovin a výživy zvířat vyžadují použití vhodných doplňkových látek. Nákladově nejefektivnějším řešením, jak snížit vysokou závislost EU na dovozu sójových bobů a zároveň omezit emise dusíku a podporovat zdraví a dobré životní podmínky zvířat, je v současnosti využívání aminokyselin v krmných směsích. Omezená dostupnost esenciálních aminokyselin (zejména lysinu a methioninu) na trhu by vedla k nárůstu dovozu sójových bobů ze zemí mimo EU a k většímu uvolňování dusíku do životního prostředí. Podobně je pro zdraví a dobré životní podmínky zvířat a pro optimalizaci výsledků v jakémkoli stávajícím systému chovu zvířat nezbytnou podmínkou doplňování krmiva dostatečným množstvím vitamínů. Nedostatek jednoho vitamínu může stačit k tomu, aby ovlivnil zootechnické výsledky, a tím i konkurenceschopnost chovu hospodářských zvířat v EU a potenciálně ohrozil potravinovou soběstačnost EU.

Pokud jde o téměř všechny vitamíny a aminokyseliny, které EU potřebuje ke krmení zvířat, **je EU je do značné míry závislá na zemích mimo EU**, zejména ve východní Asii.

Závislost EU na dovozu vitamínů a aminokyselin proto představuje významná rizika v oblasti dodávek. Komise bude ve spolupráci s členskými státy usilovat o vyřešení těchto nedostatků **tím, že bude chránit a podporovat své průmyslové kapacity prostřednictvím nástrojů pro posílení konkurenceschopnosti a obchodu**, a zároveň bude zkoumat možnosti přesunu výroby zpět do EU prostřednictvím následujících opatření:

- zahájení studie zaměřené na posouzení míry závislosti EU a možností, jak tuto závislost zmírnit,
- prozkoumání možností v rámci budoucího fondu ECF s cílem rozšířit projekty a poskytnout pobídky subjektům v EU, aby plně využívaly stávající výrobní kapacity pro doplňkové látky / vitamíny, zajistily pokračování provozu a/nebo investovaly do nových kapacit,
- **dalšího zjednodušování předpisů týkajících se doplňujících látek** s cílem podpořit inovace a dostupnost na trhu v rámci souhrnného balíčku opatření v oblasti potravin a krmiv,
- zlepšení **sledování zranitelných míst a identifikace významných rizik** souvisejících s krmnými surovinami / doplňkovými látkami a vypracování příslušných opatření pro zajištění připravenosti. Na základě Niinistövy zprávy ⁽⁴⁷⁾ přijala Komise Strategii unie připravenosti ⁽⁴⁸⁾, jejímž cílem je mimo jiné zvýšit odolnost klíčových společenských funkcí, jako je například potravinové zabezpečení,
- v této souvislosti **se Komise bude i nadále zaměřovat zejména na závislost na potravinářských přídatných látkách a doplňkových látkách v krmivech v rámci Evropského mechanismu připravenosti a reakce na krize v oblasti potravinového zabezpečení** a bude zvažovat různé nástroje, jako jsou například ty, které se týkají **kritických materiálů z hlediska transparentnosti trhu, vytváření zásob, společného zadávání veřejných zakázek či dalších nástrojů**, s cílem zvýšit odolnost vůči vnějším šokům a stabilizovat jak dostupnost, tak cenovou dostupnost.

4.5 Posílení hodnotových řetězců bílkovin v EU prostřednictvím zvýšení atraktivity trhu, stimulace poptávky a podpory místních řešení

- podpora pestré stravy

⁽⁴⁷⁾ Zvláštní poradce Niinistö, *zpráva: Společně bezpečnější: posílení evropské civilní a vojenské připravenosti a pohotovosti*, 30. října 2024.

⁽⁴⁸⁾ Evropská komise, *Strategie unie připravenosti* (JOIN(2025) 130 final).

- využívání různých nástrojů na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU k podpoře poptávky
- zajištění odpovědnosti a spolupráce v rámci celého hodnotového řetězce

- **Podpora pestré stravy s cílem zvýšit odolnost systému**

Zemědělsko-potravinářský systém EU nabízí lidem širokou škálu bezpečných a vysoce kvalitních potravin. Nabízí pestrou stravu přizpůsobenou individuálním potřebám a preferencím, která zahrnuje různé zdroje rostlinných bílkovin i živočišné produkty pocházející z udržitelné produkce. Zajištění větší dostupnosti a cenové dostupnosti domácích rostlinných bílkovin by zajistilo větší výběr pro spotřebitele a zlepšilo přístup k nim. Pestrá a vyváženější strava by zase pomohla vybudovat životaschopné hodnotové řetězce pro rostlinné produkty a živočišné produkty pocházející z místně integrovaného chovu, zlepšila by stav veřejného zdraví a přispěla by k plnění cílů EU v oblasti klimatu a životního prostředí ⁽⁴⁹⁾.

Volby spotřebitelů v oblasti potravin jsou utvářeny prostředím potravin, které je do značné míry určováno cenami a soukromými subjekty, avšak je ovlivňováno také veřejnými politikami. Ke zdravější a rozmanitější stravě mohou přispět vnitrostátní politické nástroje, jako jsou daně, vzdělávání, výživová doporučení a informace o dopadech na zdraví, klima, životní prostředí a společnost. Mezi další nástroje, které mají veřejné i soukromé subjekty k dispozici, patří stanovování cen, dostupnost, stravování ve veřejných zařízeních, složení výrobků a informace pro spotřebitele, včetně označování a reklamy, jak je uvedeno v Plánu pro srdce v bezpečí vypracovaném Komisí.

- **Využívání různých nástrojů na úrovni EU i na vnitrostátní úrovni k podpoře poptávky**

Kromě vnitrostátních opatření hraje důležitou roli také politika EU. V souladu se zprávou Komise o obchodních normách pro sušené luštěniny a sójové boby **umožňuje návrh SZP pro období po roce 2027 zavést normy pro bílkovinné plodiny, díky nimž budou spotřebitelé lépe informováni o původu produktů**. Tyto normy mohou podpořit konzumaci rostlinných produktů a přispět ke kampaním EU, které zdůrazňují přínosy luštěnin pro zdraví a udržitelnost.

Komise bude v rámci svého ročního pracovního programu politiky na podporu zemědělství zvyšovat povědomí o možnostech konzumace luštěnin a sušených luštěnin a začlení tyto produkty do připravované kampaně „Buy European“ (Kupujte evropské produkty).

Zadávání veřejných zakázek v oblasti potravin může zvýšit odolnost a udržitelnost tím, že podpoří nové dodavatelské řetězce, zajistí poptávku po udržitelných produktech a ovlivní spotřebitelské návyky. Ve sdělení „Vize pro zemědělství a potraviny“ je představen návrh na posílení úlohy zadávání veřejných zakázek. Uvádí se v něm, že zadávání veřejných zakázek by mělo spočívat ve výběru nejvýhodnější nabídky s cílem odměnit úsilí v oblasti kvality a udržitelnosti. Místní produkce rostlinných produktů, zejména luštěnin, je s těmito cíli v plném souladu a očekává se, že z tohoto přístupu bude těžit.

K udržitelné a odolné spotřebě může také přispět školní projekt EU ⁽⁵⁰⁾ (který podporuje distribuci mléka, ovoce a zeleniny milionům školáků) tím, že prostřednictvím vzdělávacích opatření zvyšuje povědomí dětí o přínosech luštěnin a seznamuje je s jejich chutí.

- **Sladění stanovování cen a zdanění tak, aby zohledňovaly náklady spojené s udržitelností a odolností**

Ceny mají výrazný vliv na volbu spotřebitelů a mohou podnítit přechod k rozmanitější stravě. Patří sem cenové iniciativy maloobchodníků, které jsou v souladu se skutečnými náklady na udržitelné a odolné

⁽⁴⁹⁾ Evropská komise: Společné výzkumné středisko, [Closing the EU protein gap – drivers, synergies and trade-off](#) (Odstranění nedostatků v oblasti bílkovin v EU – faktory, synergie a kompromisy), 2024.

⁽⁵⁰⁾ Články 22 až 25 a příloha V nařízení o společné organizaci trhů.

potraviny a jsou podpořeny postupy v oblasti označování. Kromě stanovování cen hrají důležitou roli také maloobchodníci a potravinářský průmysl, kteří nabízejí možnosti pestré stravy a podporují udržitelnější alternativy.

Členské státy mohou pokročit v přispívání k přechodu na odolný potravinový systém, a to navržením vhodných daňových politik.

Ačkoli přechod k většímu využívání bílkovinných plodin v potravinách a krmivech není přímo způsobilý pro dohody o udržitelnosti podle článku 210a nařízení o společné organizaci trhů, mohli by zemědělci a další zúčastněné strany v tomto řetězci zvážit, že do dohod o udržitelnosti zahrnou iniciativy, které usilují o dosažení způsobilých cílů v oblasti udržitelnosti, jako je snižování ztrát a spotřeby dusíku, zlepšování biologické rozmanitosti a dalších souvisejících cílů.

4.6 Oběhovost jako obchodní model

- **Biopaliva**

Domácí produkce plodin s vysokým obsahem bílkovin nejen snižuje závislost na dovozu bílkovin, ale také přispívá k získávání cenných druhotných produktů, které lze využít jako potraviny a krmiva, jakož i k výrobě biopaliv, čímž zvyšuje odolnost EU jak v odvětví potravin a krmiv, tak v odvětví energetiky. Komise v rámci přezkumu rámce pro obnovitelné zdroje energie po roce 2030 posoudí, jak lze zvýšit produkci domácích udržitelných biopaliv, bílkovinných plodin a surovin s cílem podpořit strategickou autonomii a odolnost Unie a promítnout tyto cíle do celkového politického rámce.

- **Podpora bioekonomiky**

Zahrnutí perspektivy bioekonomiky má zásadní význam pro udržitelné využívání zdrojů a pro plné využití potenciálu zdrojů bílkovin v EU v souladu se zásadou efektivního využívání biomasy pro vysoce hodnotné aplikace, jak stanoví cíle strategie bioekonomiky. S cílem identifikovat oblasti, v nichž by bylo možné zlepšit využívání zdrojů, podporuje strategie bioekonomiky zlepšení sledování toků biomasy, aby se zvýšila transparentnost napříč odvětvími, která biomasu využívají jako potraviny, krmiva, hnojiva, energii a pro další průmyslové účely. Klíčovou roli při rozvoji bioekonomiky hrají také iniciativy, jako je společný podnik pro evropské oběhové biohospodářství a jeho pracovní skupina pro prvovýrobu.

Komise se bude zabývat vypracováním bilancí biomasy s cílem odstranit nedostatky v údajích o dostupnosti druhotných produktů a bude členským státům poskytovat podporu při sestavování harmonizovaných bilancí bílkovin v krmivech a potravinách.

5. Závěry

Silná závislost systému EU v oblasti bílkovin na dovážených krmivech s vysokým obsahem bílkovin odráží řadu vzájemně propojených výzev, mezi něž patří nedostatečně rozvinuté hodnotové řetězce bílkovinných plodin, dovoz vitamínů a aminokyselin, nedostatečná konkurenceschopnost, omezená dostupnost půdy, tlaky na životní prostředí, závislost některých systémů chovu hospodářských zvířat na dovážených krmivech, spotřební vzorce a překážky bránící zavádění alternativních bílkovin.

S cílem řešit tyto výzvy kombinuje tento plán koordinovaná a systémová opatření napříč nabídkou krmiv a potravin i poptávkou po nich. Posiluje výrobu v EU tím, že prostřednictvím nástrojů SZP podporuje pěstování bílkovinných plodin a rozvíjí odolné hodnotové řetězce opírající se o zpracovatelskou infrastrukturu, širší využívání smluv a cílené investice. Zároveň podporuje diverzifikaci dovozu a efektivnější systémy chovu hospodářských zvířat založené na místních podmínkách, včetně extenzifikace založené na travních porostech a optimalizovaných strategiích krmení

využívajících krmiva z místních zdrojů, a to s podporou infrastruktury, tržních pobídek a domácí výroby krmných surovin.

Současně tento plán stimuluje poptávku prostřednictvím rozmanitějšího stravování, zlepšení potravinového prostředí, zadávání veřejných zakázek, označování potravin a osvětových opatření, přičemž podporuje výzkum a inovace v oblasti plodin, alternativních bílkovin, bioekonomiky a řešení založených na oběhovém hospodářství. Tato opatření se opírají o užší koordinaci politik, sladění s environmentálními cíli a důkladnější monitorování a dialog, čímž se zajišťuje systémový přechod k odolnějšímu, udržitelnějšímu a konkurenceschopnějšímu systému EU v oblasti bílkovin.

Klíčovou roli při využívání příležitostí spojených s přechodem k udržitelnému a odolnému systému nabídky bílkovin a poptávky po nich hrají mladí zemědělci díky svému podnikavému a přizpůsobivému přístupu, přičemž často stojí v čele zavádění nových technologií, udržitelných postupů a diverzifikovaných obchodních modelů.

EU může urychlit zavádění udržitelných postupů prostřednictvím příznivého politického prostředí a cílených inovací a **do roku 2035** dosáhnout **následujících referenčních hodnot**, a zajistit tak, že podíl bílkovin z olejnatých semen a bílkovinných plodin pocházejících z EU a používaných jako krmivo v EU, který v roce 2025 činil 25,8 %, dosáhne v roce 2035 35 %.

PŘÍLOHA: Klíčová opatření

1. Rozvoj hodnotových řetězců bílkovinných plodin v Evropě a posílení postavení zemědělců

Č.	Opatření
1.1	Monitorovat využívání místního krmiva.
1.2	Stanovit celounijní referenční ukazatel k monitorování celkové strategické autonomie EU v oblasti bílkovin.
1.3	Zavést obchodní normy pro bílkovinné plodiny v oblasti označování původu.
1.4	Zlepšit zohledňování kritérií udržitelnosti při zadávání veřejných zakázek na potraviny, stravovací služby a prodejní automaty.

2. Zlepšení informovanosti o soběstačnosti EU v oblasti bílkovin

Č.	Opatření
2.1	Zavést dialogy o bílkovinách EU s členskými státy ohledně provádění plánu EU pro bílkoviny.
2.2	Zahájit studii zaměřenou na posouzení míry závislosti EU a možností, jak tuto závislost zmírnit.
2.3	Vydat pokyny týkající se harmonizované vnitrostátní bilance bílkovin v krmivech a potravinách.

3. Podpora hodnotového řetězce bílkovin v EU

Č.	Opatření
3.1	Prozkoumat možnosti investic do skladovacích a zpracovatelských zařízení s cílem vybudovat odolné hodnotové řetězce v oblasti krmiv založené na místně produkováných krmných surovinách s vysokým obsahem bílkovin v rámci plánů národního a regionálního partnerství a fondu ECF.
3.2	Ve spolupráci s klíčovými zúčastněnými stranami v dodavatelském řetězci usnadnit rozvoj dobrovolných označení nebo nepovinných vyhrazených údajů, které potvrzují, že živočišné produkty jsou vyráběny výhradně s využitím unijních, vnitrostátních, regionálních nebo místních krmiv.
3.3	Zvýšit povědomí o možnostech financování propagačních kampaní v rámci EU, které vyzdvihují přínosy luštěnin pro zdraví a udržitelnost.
3.4	Zvýšit povědomí o sušených luštěninách ve vzdělávacích zařízeních prostřednictvím školního projektu, aby se děti seznámily s jejich chutí a vzhledem a uvědomily si jejich výživové přínosy.
3.5	Zvážit prosazování daňových opatření na úrovni členských států s cílem zlepšit přístup spotřebitelů k odolným a cenově dostupným potravinám.

4. Zvýšení konkurenceschopnosti bílkovinných plodin a alternativních zdrojů bílkovin z EU

Č.	Opatření
4.1	Vypracovat metodiku certifikace pro zemědělství a agrolesnictví na minerálních půdách, včetně postupů, které snižují přímé i nepřímé emise N ₂ O z obhospodařovaných zemědělských půd prostřednictvím pěstování bílkovinných plodin, a to v kontextu nařízení o pohlcování uhlíku a uhlíkovém zemědělství.

4.2	Strategický přístup k výzkumu a inovacím v oblasti zemědělství, lesnictví, venkovských oblastí a potravinových systémů. Financovat výzkum a inovace s cílem zvýšit konkurenceschopnost, udržitelnost a odolnost bílkovinných plodin a alternativních bílkovin.
4.3	Sdílet znalosti a vyměňovat si osvědčené postupy v oblasti místní soběstačnosti v krmivech a produkci, zpracování a využívání bílkovinných plodin prostřednictvím evropské sítě pro SZP.

5. Využití partnerství se zeměmi evropského sousedství

Č.	Opatření
5.1	Rozvíjet spolupráci s Ukrajinou jako kandidátskou zemí na členství v EU s cílem diverzifikovat dodávky bílkovinných plodin a zároveň sjednotit výrobní normy, včetně strategie Global Gateway.